

Б.Т. ТУРУСБЕКОВ АТЫНДАГЫ КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК ДЕНЕ
ТАРБИЯ ЖАНА СПОРТ АКАДЕМИЯСЫ

«БЕКТЕМИН»

Б.Т.Турусбеков атындагы Кыргыз
мамлекеттик дене тарбия жана

спорт академиясынын илимий
иш бөлүмүнүн директору п.и.к.,

Турусбекова Н.А.

6.03.2024-ж

Доронбаева Нурзада Орунбековна

КАНДИДАТТЫК МИНИМУМДУК ЭКЗАМЕНГЕ
КОШУМЧА ПРОГРАММАСЫ

**Тема: БАШТАЛГЫЧ КЛАССТЫН ОКУУЧУЛАРЫНЫН ДЕНЕ
ТАРБИЯ САБАКТАРЫНДА КЫРГЫЗ ЭЛДИК КЫЙМЫЛДУУ
ОЮНДАРЫНА КЫЗЫГУУЛАРЫН КАЛЫПТАНДЫРУУ
(3-4-класстардын дене тарбия сабагынын мисалында)**

13.00.01 – Жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы

Илимий жетекчи: п.и.д., профессор Р.Н.Токсонбаев

Педагогика, психология жана ФК тарыхы кафедрасынын
отурумунда талкуулоо жана бекитүү

Протокол № 6 «20» март 2024-ж

Кафедра башчы Токсонбаев Р.Н.

БИШКЕК – 2024

13.00.01 - жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча кандидаттык сынактын максаттары төмөнкүлөр: сынактан өтүүчүнүн илимий изилдөөгө жана илимий тажрыйбаларды өткөрүүгө теориялык жана кесиптик даярдыгынын деңгээлин аныктоо, педагогикалык ишмердүүлүктүн өзгөчөлүгү жана тузулушу, дене тарбия жана спорт тармагында жалпы концепцияларды жана методологияларды билүүсүн аныктоо, дене тарбия жана спорт тармагынын негизги теориялык жана практикалык көйгөйлөрүн билүүсүн аныктоо, теориялык жана колдонмолук милдеттерди коюуга жана чечүүгө даярдыгын аныктоо, изилдөө жүргүзүүнүн стратегиясынын жана тактикасынын программаларын, процедураларын жана усулдарын тузүүгө даярдыгын аныктоо, билим берүү практикасын илимий жактан камсыздоону жүзөгө ашыруу жөндөмдүүлүгүнө ээ болгондугун аныктоо.

Сынак аспиранттардын жана изденүүчүлөрдүн тандалган тема боюнча диссертациялык изилдөөнү аткарууда педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алүү үчүн теориялык даярдыгын деңгээлин аныктоого багытталган.

13.00.01 - жалпы педагогика, педагогиканын жана билим берүүнүн тарыхы адистиги боюнча кандидаттык сынактын милдеттери:

1. Азыркы илимдин өнүгүүсү үчүн теориялык жана колдонмолук милдеттерин коюуга жана чечүүгө билим алып жаткандарын даярдыгынын деңгээлин аныктоо.

2. Педагогикалык кесипке теориялык, практикалык, психологиялык даярдыктар. Дене тарбия жана спорт тармагында классикалык жана жаңы жетишкендиктердин спектри болгон изилдөөлөрдүн мазмунунда билим алып жаткандардын ориентациясынын сапатын баалоо.

3. Окутуунун методдору жонундо түшүнүк. Окутуунун методдорунун эволюциясы. Окутуунун методдорунун функциялары. Окутуунун методдорунун көп түрдүүлүгү, классификациясы. Педагогика илиминин изилдөө методдору тууралуу түшүнүк.

4. Педагогикалык пикир алышуунун маңызы жана жаратылышы. Мугалимдик кесиптик ишмердүүлүктөгү педагогикалык пикир алышуунун ролу. Жогорку мектепте дене тарбиянын жогорку квалификациядагы педагогдорун даярдоонун азыркы тутумундагы негизги, практикада колдонулган усулдардын негиздерин терең окуп-таанууга даярдыгынын даражасын аныктоо.

5. Инсанга багытталган окутуу жана анын өзгөчөлүгү. Окутуудаүстөмдүктүн алмашышы. Коомдук маданияттын бир бөлүгү болгон дене тарбия тутумунун базалык компоненттеринин структурасын жана мазмунун илимий жактан негиздөө.

6. Педагогиканын негизги изилдөө ыкмалары.

Педагогикалык теориянын, эксперименттин жана практиканын биримдик принциби. Илимий билимдердин жана практиканын методологиясынын багыты катары системалүү мамиле. Илимий-изилдөө системалүү мамилени негизги мүнөздөмөлөрү. Синергетиканын негизги идеялары жана жоболору;

Илимий изилдөөдө синергетикалык мамиленин принциптери. Негизи жана мазмуну, мааниси жана иш-аракет мамиленин оригиналдүүлугу. педагогикалык изилдөө, анын ишке ашыруу жолдору. Педагогикалык изилдөөдө иш-аракет ыкмасын ишке ашыруу алгоритми. Мүнөзү жана жеке багытталган мамиленин мазмуну, анын актуалдуулугу, шартташтыруу жана педагогикалык изилдөө үчүн мааниси. Илимий-педагогикалык изилдөө үчүн инсанга багытталган мамиленин максаттары. Инсанга багытталган мамиленин компоненттери жана алардын илимий изилдөөдө чагылдырылышы. Кесиптик-педагогикалык билимдин негиздери: объективдүүлүк, илимий, кубулуштарды өз ара байланышта изилдөө, аларды өнүктүрүү, изилдөөнүн концептуалдык биримдиги.

7. Илимий-педагогикалык изилдөө методдору. Теориялык методдор: анализ жана синтез, дедукция жана индукция, классификация, конкреттүүдүн абстрактка чыгуу ыкмасы, абстракттан конкреттүүгө чыгуу ыкмасы, терминологиялык анализ, моделдүү, ой эксперимент.

Эмпирикалык методдор:

1. Жеке методдор: адабий булактарды жана документтерди изилдөө; байкоо; сурамжылоо ыкмалары (анкета, маектешүү, маектешүү, тестирлөө); эксперттик баалоо ыкмасы.

2. Комплекстүү методдор: сурамжылоо; мониторинг, социометрия; окутуу тажрыйбасын изилдөө жана жалпылоо; тажрыйбалуу окутуу иши; эксперимент. Кесиптик педагогикалык изилдөөлөрдө инструменталдык изилдөө методдору (методикасы): хронометраж, циклография жана башка биомеханикалык методикалар, электроэнцефалография, электромиография, электрокардиография, окүү жана эмгек процессинде нерв системасынын функционалдык абалын аныктоо методикасы.

8. Метод жана методология түшүнүгү. Адамдардын ишинин натыйжасы ким (субъект) же ал эмнеге (объектке) багытталганына гана эмес, ошондой эле бул процесстин кандай жүргүзүлүшүнө, мында кандай ыкмалар, ыкмалар, каражаттар колдонулганына да көз каранды. Бул методдун көйгөйлөрү.

"Методология" түшүнүгү эки негизги мааниге ээ: ишмердүүлүктүн тигил же бул чөйрөсүндө (илимде, саясатта, искусстводо ж.б.) колдонулуучу белгилүү ыкмалардын жана ыкмалардын системасы; бул система жөнүндөгү окуу, методдун жалпы теориясы, аракеттеги теория. Ар бир ыкма эмес, негиздери жана иш-аракеттердин башка каражаттардын ар кандай системасы теориялык жана практикалык маселелерди ийгиликтүү чечүүнү камсыз кылуу эмес, ынанымдуу билим жана практика тарыхы жана азыркы абалы. Изилдөөнүн жыйынтыгы гана эмес, ага алып баруучу жол да чындык болушу керек.

9. Педагогикалык эксперимент жана анын түрлөрү. Педагогикалык эксперименттин этаптары. Тажрыйбалуу эксперименталдык иштин этаптары: эксперименталдык объекттерди тандоо; критерийдик базаны иштеп чыгуу; объекттердин баштапкы жана акыркы абалын талдоо ыкмаларын тандоо; убакыт аралыгын, тажрыйбалык иштин этаптарын, аткаруучуларды ж. б. аныктоо.

10. Окуу куралдарынын жалпы мүнөздөмөсү. "Окутуу каражаттары" деген түшүнүк, алардын милдеттери. Окуу куралдарынын типологиясы. Окуу куралдарынын жалпы дидактикалык ролу.

Окутуу каражаттарын пайдалануу принциптери: окуп жаткандардын курактык жана психологиялык өзгөчөлүктөрүн эсепке алуу; окутуунун ар турдүү каражаттарын шайкеш пайдалануу: билим берүү максаттарында кабылдоонун визуалдык, угуу, кинестетикалык системалары аркылуу баланын эмоциясына, аң-сезимине, жүрүм-турумуна комплекстүү, максаттуу таасир этүү учун салттуу жана заманбап; дидактикалык максаттарды жана дидактиканын принциптерин эсепке алуу(көрсөтмө берүү, жеткиликтүүлүк принциби ж. б.); педагогдун жана окуучунун жаратылышы; окутуу каражаттарын пайдаланууда коопсуздук эрежелеринин артыкчылыгы. Заманбап билим берүүдө окуу куралдарынын өнүгүү тенденциялары: окутуунун техникалык каражаттары, мультимедиялык окуу куралдары, окутуунун каражаты катары интернет-ресурстар.

СУНУШТАЛГАН НЕГИЗГИ АДАБИЯТТАР

1. Асмолов А.Г. Ягодин Т.А. Образование как расширение возможностей развития личности // Вопросы психологии. 1992. №1.
2. Аверьянов Л.Я. Почему люди задают вопросы? - М.: Социолог., 1993.3. Ашмарин Б.А., Курамшин Ю.Ф. Педагогика физической культуры: Учебное пособие. - СПб.: ЛГОУ, 1999. - 352с.
4. Анаркулов, Х.Ф. Кыргызские народные подвижные игры и физические упражнения: учебное пособие / Х.Ф. Анаркулов. – Бишкек: КГИФК, 2003.

5. Гузеев В.В. Образовательная технология: от приема до философии. - М.: Сентябрь, 1996).
6. Глассер У. Школа без неудачников. - М.: Прогресс., 1992.
7. Евсеев С.П. Теория и организация адаптивной физической культуры: учебник/С.П. Евсеев.-М. : Спорт, 2016.-616 с.
8. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения. М.,1986.
9. Дворяшина М.Д. Особенности интеллектуального развития студентов в процессе обучения //Человек и общество. Вып. 13. Л., 1979.
10. Дьюи Д. Психология и педагогика мышления. - М. - Лабиринт. 1999.15 с.
11. Загашев И. О. Заир-Бек С.И. Муштавинская И.В. Учим детей мыслить критически. - СПб.,2003.
12. Загашев И.С. «Уметь задавать вопросы» // «Перемена» №4. Нью-Йорк, №6, 2001г.- С.8-13.
13. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество. - М., 1990.14.
- Кларин М.Б.Педагогическая технология в учебном процессе. Анализ зарубежного опыта. - М.: Знание, 1989.;
15. Чошанов М.А. Обзор таксономий учебных целей в педагогике США. // Педагогика, №4, 2000 г.
16. Омурзаков, Д.О. Кыргызские национальные виды спорта и народные игры / Д.О. Омурзаков, М.К Саралаев. – Фрунзе: Кыргызстан, 1981.
17. Коротков И.М. Подвижные игры в школе / И.М. Коротков. – М.: Просвещение, 1979
18. Исаев И.Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя: Учеб.пособ. для студентов вузов. М., 2003.
19. «Как развивать критическое мышление» И.П.Валькова, И.А.Низовская,Н.П. Задорожная, Т.М.Буйских - Бишкек 2005 год.
20. Слостенин В. А.и др. «Педагогика» учебное пособие - Москва «ШколаПресс» 1998 год.
21. Коротков И.М. Подвижные игры в школе / И.М. Коротков. – М.: Просвещение, 1979.
22. В.А. Петерс «Педагогическая психология в вопросах и ответах» учебное пособие -Москва 2006 год.
23. «Основы педагогического мастерства». Под редакцией И.А. Зязюна - Москва «Просвещение» 1989 год.
24. Формативное оценивание и личносно центрированное обучение. Бишкек, 2006.
- 25.Фальк Б, Марголин Л. Как побудить задавать вопросы.// Перемена, 2005.- том 6.-№ 2.
- 26.Халперн Д. Психология критического мышления. - Санкт-Петербург, 2000.

27. Эсенгулова М., Асекова Ж. «Сынчыл ой жүгүртүүнү өстүрүү үчүн окуу жана жазуу» программасынын хрестоматиясы. - Бишкек: ОФЦИР, 2004.
28. Эсенгулова М.М. Асекова Ж.Д. «Мүмкүнчүлүктөрдү кенейтүү». - Б. 2009.
29. Байденко В.И. Болонский процесс: структурная реформа высшего образования Европы. Изд. 3-е исправленное и допол. - М.: Исслед, центр проблем качества подготовки специалистов, Российский Новый Университет, 2003. - 128 с.
30. Бордовская, Н.В. Педагогика: учеб, пособие для студентов вузов / Бордовская Нина Валентиновна, А. А. Реан. - СПб. Питер, 2006. - 304 с.
31. Борытко, Н. М. Педагогика: учеб, пособие для студ. высш, учеб, заведений / Н. М. Борытко, И. А. Соловцова, А. М. Байбаков; под ред. Н. М. Борытко. — 2-е изд., стер. — М.: Академия, 2013. — 496 с.
32. Анаркулов, Х.Ф. Кыргызские народные танцы как явление национальной культуры и этнопедагогике [Текст] / Х.Ф. Анаркулов // Эл агартуу. – Бишкек, 1999. – №7-8.
33. Громкова, М.Т. Педагогика высшей школы: учебное пособие / М.Т. Громкова. - М: Юнити-Дана, 2015. - 446 с.
<http://biblioclub.m/index.php?page=book&id=117717&sr=1>
34. Джуринский, А.Н. История педагогики и образования: учеб. Для студентов вузов, обучающихся по специальностям: «Педагогика и психология», «Социальная педагогика», «Педагогика». - М.: Гуманитар, изд. Центр Владос, 2013.
35. Калюжный А.С. Психология и педагогика [Электронный ресурс]: учебное пособие / А.С. Калюжный. - Электрон, текстовые данные. - Саратов: Ай Пи Эр Медиа, 2018. - 322 с. - 978-5-4486-0138-5. - Режим доступа: <http://www.iprbookshop.pl/72814.html>
36. Киселева А.С. Инноватика в научно-педагогической деятельности: Учебное пособие. - М.: Проспект, 2018.- 144 с.
37. Коджаспирова Г.М. Педагогика. - М.: КНОРУС, 2010. - 744 с.
38. Околелов, О.П. Справочник по инновационным теориям и методам обучения, воспитания и развития личности: настольная книга педагога: справочник. - М., Берлин: Директ-Медиа, 2015. - 272 с.
39. Попков, В. А. Дидактика высшей школы: учеб, пособие для студ. вузов, обуч, по спец. 033400 - Педагогика /В. А. Попков, А. В. Коржуев. - 2-е изд., испр, и доп. - М.: Академия, 2012. - 192 с. - (Высшее профессиональное образование. Педагогические специальности).
40. Касмалиева А.С, Саралаев М.К., Абдырахманова Д.О. Дене тарбия сабагынын пландоо жана окутуу ыкмалары, Бишкек, 2022г -79с.

ШИЛТЕМЕЛЕР

1. <https://elibrarv.ru/deraultx.asp?> Научная электронная библиотека
2. <https://www.azattyk.org/a/1282326.html>
3. <http://lyceum.from.kg/akchalagai/oiundar.html>
4. <http://lyceum.from.kg/akchalagai/oiundar.html>
5. <https://okuma.kg/books.php?id=611>
6. <https://www.super.kg/article/show/53799>
7. <https://kg.tyup.net/uluttuk-oyundar-kyrgyz-oyundary-628>
8. <https://sputnik.kg/20170601/baldarga-arnalghan-uluttuk-oyundar-1033632563.html>
9. <http://msk.edu.kg/wp-content/uploads/2020/04/uluttuk-oyundar.pdf>
10. https://www.researchgate.net/publication/338794025_MEKTEP_ZASYNA_CEJINKI_BALDARDYN_DEN_SOOLUGUN_CYDOODO_OUN_TEHNOLOGIASYN_KOLDONUU
11. <https://multiurok.ru/files/kyrgyzdyn-uluttuk-oiundary-4.html>
12. <https://www.youtube.com/watch?v=jw3aPRJ0nmQ>
13. <https://jasulib.org.kg/wp-content/uploads/2023/02/15.-%D0%A0%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D0%9C.-%D0%91%D0%B0%D1%88%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B3%D1%8B%D1%87-%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D1%8B-%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B5-%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B1%D0%B8%D1%8F%D1%81%D1%8B.pdf>
14. https://kak.edu.kg/wp-content/uploads/sites/599/2023/05/ilovepdf_merged-3.pdf
15. <https://www.youtube.com/watch?v=iAB95xP60Tw>

КАНДИДАТТЫК МИНИМУМДУК ЭКЗАМЕНГЕ КОШУМЧА ПРОГРАММАСЫ БОЮНЧА СУРООЛОР

1. Мамлекеттик документтер мектепте дене тарбия боюнча билим берүү ишин пландаштыруу.
2. Мектепте дене тарбия - сабактарынын негизги түрү.
3. Жылдык пландын мунөздөмөсү-график, чейректин иш планы жана мектептеги дене тарбия сабагынын конспектиси.
4. Кыргыз элдик кыймылдуу оюндардын боюнча жалпы жоболор.
5. Окутуу процессинде окуучуларды интегралдык даярдоо.
6. Психикалык тарбия (милдеттери, мазмуну, каражаттары жана ыкмалары).
7. 3-4 класстын окуучуларынын адеп-ахлактык тарбия (милдеттери, мазмуну, каражаттары жана ыкмалары).
8. 3-4 класстын окуучуларынына патриоттуулук тарбия берүү (милдеттери, мазмуну, каражаттары жана ыкмалары).
9. 3-4 класстын окуучуларын эмгекке тарбиялоо (милдеттери, мазмуну, каражаттары жана ыкмалары).
10. Мугалимдин окуучуга коммуникативдик таасир этүүсүнүн жолдору.
11. Кыргыз элдик кыймылдуу оюндары боюнча илимий изилдөө иши.
12. Азыркы дене тарбия.
13. Дене тарбиянын функциялары.
14. Кыргыз элдик кыймылдуу оюндарды боюнча физикалык даярдыктары.
15. Кыргыз элдик кыймылдуу оюндарынын бөлүнүшү
16. Кыргыз элдик кыймылдуу оюндардын пайда болуусу жана өнүгүүсү.
17. Психологиялык даярдык.
18. Дене тарбия сабагында кандай физикалык жөндөмдөрдү өнүктүрүүгө болот?

19. Кыргыз элдик кыймылдуу оюндардын техникасы жана тактикасы.
20. Кыргыз элдик кыймылдуу оюндардын классификациясы.

Педагогика, психология жана ФК тарыхы кафедрасынын
отурумунда талкүүлоо жана бекитүү

Протокол № 6 «20» март 2024ж

Кафедра башчы *Токсонбаев Р.Н.* Токсонбаев Р.Н.

